

«Θα πάρω εκδίκηση για τη ράτσα μου»

Αποκλειστικά στην «Κ» η ομιλία της συγγραφέως Ανί Ερνό κατά την παραλαβή του βραβείου Νομπέλ στη Στοκχόλμη

Τον περασμένο Δεκέμβριο η Γαλλίδα συγγραφέας Ανί Ερνό παρέλαβε το βραβείο Νομπέλ στη Στοκχόλμη της Σουηδίας. Όπως κάθε βραβευμένος εκφώνησε την επίσημη ομιλία της, την οποία η «Κ» παραθέτει αποκλειστικά καθ' ολοκληρίαν στις σελίδες που ακολουθούν. Πρόκειται για τη βαρύνουσα κατάσταση της μας σημαντικής σύγχρονης συνγραφής.

Όλα τα βιβλία της Ερνσ στο ελληνικό κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Μεταίχμιο και την ανώτερη πρόκειται να κυκλοφορήσουν δύο ακόμη έργα της στα ελληνικά: «Το Πάθος» (κυκλοφορεί στις 6 Απριλίου) και η «Ντροπή» (κυκλοφορεί στις 25 Μαΐου). Τη μετάφραση όλων των βιβλίων της Ερνσ στα ελληνικά, όπως τις ομιλίες στη Στοκχόλμη που ακολουθεί εδώ, υπογράφει η Ρίτα Κολάτη.

H. M.

Από πού να αρχίσω; Δεκάδες φορές έχω θέσει στον εαυτό μου τούτο το ερώτημα, μπροστά σε μια λευκή σελίδα. Θαρρείς και χρειάζομαι να βρω τη φράση, τη μία και μοναδική, που θα μου επέτρεπε να κλείσω στον κόσμο της συγγραφής, και θα απόδειχνε μεμιάς όλες τις αμφιβολίες. Ενα είδος κλειδί. Σήμερα, καθώς προσπαθώ να αντιμετωπίσω μια κατάσταση όπου, μετά το αρχικό δάστημα —στ’ αλήθεια, σε μένα συμβαίνει αυτό;— η φαντασία μου μου ενσταλάζει έναν ολοένα μεγαλύτερο φόβο, με κυριεύει η ίδια ανάγκη. Να βρω τη φράση που θα μου δώσει την ελευθερία και την αποφασιστικότητα να μι-

«Αφότου έμαθα να διαβάζω, τα βιβλία ήταν οι σύντροφόι μου και η ανάγνωση η φυσική εξωσχολική μου ενασχόληση».

λήσω δίχως να τρέμω, εδώ, σε αυτόν τον χώρο που με καλέσατε απόψε.

Και τούτοις τη φράση δεν χρειαζόταν να την αναζητήσω κάπου μακριά. Ξεπρόβαλε πάραυτα. Με όλη της τη δύναμη, όλη της τη σφοδρότητα. Λακωνικά. Αδιψεύστου. Είχε εξαίρει πριν από 60 χρόνια στο ημερολόγιο μου *«η φράση για να πάρω εκδίκηση για την πόρτα μου»*. Δεν ήμουν τότε νεότερος, αλλά παλιότερος. Ήμουν 22 χρονών. Φάτση. Φιλολόγος σε ένα επαρχιακό πανεπιστήμιο, μαζί με τις κόρες και τους γιους τις ντόπιες αστικές τάξεις. Με μια υπεροψία αναισθητική με αρέθεια, σκεπτόμουν ότι αν γράφω βιβλία, αν γίνω συγγραφέας, αν ή το τελευταία μια γενεαλογική σειράς από ακήρυχτες σφύρες, κρύπτες σε ερυσσάτες, αν καταρρεύσει ο κόσμος, αν ποτέ καταρρεύσει ο κόσμος για τους τρόπους, την προφορά, την αμορφωσιά τους... αυτό θα έβγαζε για να επιανοηθούν την κοινωνική οδία που έχει να κάνει με ότι τάδε στην οποία γεννήσασα. Μετα προσωπική νίκη θα έδειχνε ολακέρως αιώνες δεσποτισμού και φτώχειας – μια ψευδοβίση που το σχολείο μου ενδάρνου εξάστει τον κόλπον επιδόσεων στην οδία που ο πόθος, η προσωπική μου επιτήρεια να ξεπρόβαλλε τόσες ταπεινότητες και προβολές... Δεν έθεσα ποτέ το ερώτημα στον εαυτό μου. Εβρίσκα πάντα δικαιολογίες.

Από του έμαθα να διαβάζω, τα βιβλία ήταν οι σύντροφοί μου και η ανάγνωση η φυσική εξωσχολική μου ενασχόληση. Αυτή η κλίση καλλιεργήθηκε από μια μητέρα που ήταν δεινή αναγνώστρια

Στοκχόλμη, Δεκέμβριος 2022. Η Ανί Ερνό παραλαμβάνει το σημαντικότερο λογοτεχνικό βραβείο στον πλανήτη.

μυθιστορήματα, ακόμα και με
στην οκλαγώνη του καρφανα-
πολέως της, η οποία προτιμού-
σε να βρέχει να διαβάει παρά να
πνέει ή να ραβδί. Το υψηλό κό-
στος αποκτήσις των βιβλίων, η
καχυποψία με την οποία τα αντι-
μετώπιζαν στο αυστηρό καθολί-
κό σχολείο μου, τα έκαναν ακόμα
πιο ποθητά για μένα. «Λον Κιότι-
τι», «Τζέν Ειρ», ιστορίες και παραμύ-
θια των αδελφών Γκριμ και του
Αντερσεν, «Τζέιμς Κορφέιριν»,
«Όσα παίρνει ο άνεμος», αργότε-
ρα, «Η άδελφή», «Τα σταφύλια της
οργής», «Η ναυτία», «Ο Ένος». Τα
διαβάσματά μου τα καθόριζε το
τυχαίο παρά οι υποδείξεις του
σχολείου.

Η επιλογή των φιλολογικών

σπουδών θα μου επέτρεπε να παραμείνω προσκολλημένη στη λογοτεχνία, που είχε γίνει η υπέρτατη αξία, ένας τρόπος ζωής που με έκανε να προβάλω τον εαυτό μου σε κάποιο μυθιστόρημα του Φλουμπέρ ή της Βιρτζίνια Γουλφ και, κυριολεκτικά, να τα ζώ. Η λογοτεχνία ήταν ένας τόπος τον οποίο αντέστασα, ασευδαίτα, στον δικό μου κοινωνικό περιβάλλον. Αντιλαμβάνομαι τη γραφή ως τη δυνατότητα μετάβασης της πραγματικότητας.

Και δεν ήταν η απόρριψη του πρώτου μου μυθιστορήματος από δύο - τρεις εκδότες - ένα μυθιστόρημα του οποίου η μόνη αξία ήταν η αναζήτησή μιας καινούργιας φόρμας- αυτό που πτόησε την επιθυμία και την περηφάνια

μου. Ήταν οι καταστάσεις της ζωής όπου το βάρος της διαφοράς ανάμεσα στη ζωή μας γινεαίκαλε σε εκείνη ένωση άνδρα γυνίκας έντονα αισθητό σε μια κοινωνία όπου οι ρόλοι ορίζονται ανάλογα με το φύλο, η αντιπλοήλη απαγορεύονται και η διακοπή της κύησης ήταν έγκλημα. Παρ'ενταύτην δύο παιδιά, μια θέση εκπαιδευτικού και την καθημερινή ευθύνη της οικογενειακής μέριμνας, απομακρύνουν ολόκληρα και περισσότερο από τη συγγραφή και την υποσχέση μου να πάρω εκδόση για τη ράτσα μου. Δεν μπορούσα να διαβάσω την παραβολή «Ενώπιον του νόμου» στη «Δίκη» του Κάφκα χωρίς να βλῆτω τη μορφή του δικού μου περριόνημου: να πεθάνω χωρίς ποτέ να διαβώ

την πύλη που είχε φτιαχτεί μόνο για μένα, το βιβλίο που μόνο εγώ μπορούσα να γράψω.

Αυτό όμως δεν λάμβανε υπόψη τις συγκυρίες, προσωπικές και ιστορικές. Ο θάνατος ενός πατέρα που συνέβη τρεις ημέρες μετά τον ερχομό μου στο σπίτι του για τις διακοπές, για θέση καθηγητή στην σχολείο όπου οι μαθητές προέρχονταν από λαϊκά στρώματα παρεμφερή με το δικό μου, κινήματα αμφισβήτησης παντού στον κόσμο: όλα τούτα με γύρισαν, μέσα από δρόμους απρόβλεπτους και κομβικούς, πίσω στον κόσμο από τον οποίον προερχόμουν, στην «ράτσα» που με προσέδιδαν στην επιθυμία μου να γράψω ένα χαρακτηριστικά κρυφά και απόλυτως επιτακτικότητας. Καμία σχέση με

εκείνο το απατηλό «γράφω για το τίποτα» των είκοσι χρόνων μου. Τώρα ήθελα να βυθιστώ στο άφατο μιας μνήμης απωθημένης και να καταδείξω τον τρόπο με τον οποίο ζούσαν οι δικοί μου. Να γράψω για να κατανοήσω τους λόγους, εντός και εκτός μου, που με είχαν ξεμακρύνει από τις ρίζες μου.

Στη γραφή, όμως επιλογές δεν είναι αυθαίρετες. Όπως αυτό που, ως μετωπικό, δεν μιλάει για τη γλώσσα των γονιών του, και εκείνο που, ως αποστάτες της κοινωνικής τους τάξης, έχουν πάψει να είναι. Αποστάτες και εκπρόσωποι με άλλες λέξεις, όλοι τους αντιμετωπίζουν επιπτώσεις επιβολής. Ένα δίλημμα. Στην πραγματικότητα, οι νιώθουν τη δυσκολία, ακόμα και την αδυναμία να γράψουν στην επίσημη γλώσσα, την κυρίαρχη, την οποία έβρισαν άρτια και να γράψουν στην μητρική τους γλώσσα, η οποία σπάνια σχετίζεται με τον κόσμο που τους αποτόνισε προεκκρίνεται, αυτόν τον πρώτο κόσμο, τον γλαφυρό, αυτόν που αισθάνεται, από λέξεις που περιγράφουν τον καθημερινό ζω, την εργασία, τα θέματα και οι οποίοι στην κοινωνία. Από τη μία είναι η γλώσσα στην οποία έβρισαν τον κόσμο, τον κόσμο που τους οπότησε, με τις σιωπές της, αυτήν, για παράδειγμα, τις οικείες κοινότητες μεταξύ κινήματος και γιοι, στο έδαφος κινήματος του Καζού «Μεταξύ των και όχι». Από την άλλη είναι τα πρότυπα των έργων που θα μπορούσαν, που ερωτηρήσαν, θα μπορούσαν, που άνοιξαν, που έβρισκαν, που έβρισκαν, τα οποία νιώθουν υπόκεινται για τη μεταβολή τους, ένα που γνώρισε

«Έπρεπε να απομακρυνθώ από το “καλογραμμένο” και τις ωραίες φράσεις για να ξεριζώσω, να εκθέσω και να κατανοήσω τη ρωγμή που με διαπερνούσε».

μάλιστα τα θεωρούω ως τις αληθινές πατρίδες τους. Η δική μου περιελάμβανε τον Φλαμίερ, τον Προυστ, τη Βιρτζίνια Τουλκ: κανείς τους δεν μπορούσε να βολευθεί όταν καταπιάνομαι με τη γραφή. Επρέπε να απομακρυνθούν από το «καλοαίρετο» και τις αργές φράσεις - ακριβώς το είδος που είδακα στο μισό της ζωής μου. Περαιτέρω, να εκθέσω και να κατανοήσω τη σχέση που με διαπερνούσε. Ο, τι μου εκδόταν αυθόρμητο ήταν ο σάλας μιας γλώσσας που κουβαλούσε οργή και κλέψι, ακόμα και τραχύτητα: μια γλώσσα της υπερβολής, εξεγερμένη, που συνήθως τη χρησιμοποιούσι οι ταπεινώσιμοι και οι προσβεβλημένοι ως τιμωρία. Η γλώσσα μου ήταν η δική των κατακρούσι, της τριτοπίας και της ντροπής από το σίδημα της ντροπής.

Πολύ γρήγορα μου φάνηκε προφανές – εν σημείο που δεν μπορούσα να φανταστώ άλλαν τρόποι για να ξεκινήσω – να εδραιώσω την παρουσία στην κοινωνικότητα μου ρογών στην κατάσταση που βίωναν ως φωτοφάνια, μια απεχθή κατάσταση που έμοιαζε με τον πόνο του εξακολουθούσαν να καταδικάζουν τις γυναίκες: τη «λύση» της παράνομης έκτρωσης στην μοσχοκέντητο δωμάτιο μιας «αγγελόστολου». Και θέλω να να περιγράφω όλα όσα βίωσα ως το κορπίστοι σώμα μου, την ανακαλύψισα τις πόνο, τα έμμηνα. Έτσι, χωρίς να το συνειδητοποιού τότε, αυτό το πρώτο βιβλίο, που εκδόθηκε το 1974, ορίστηκε ως επικράτηση στην οπτική, στην επικοινωνία, στην επικοινωνία, στην επικοινωνία κοινωνική και συνάμα φεμινιστική. Η εκδίκηση για τη ράτσα μου και για το φύλο μου θα ήταν πλέον ένα και το αυτό.

Όλα τα βιβλία της Ανί Ερνό στα ελληνικά κυκλοφορούν σε μετάφραση της Ρίτας Κολαίτη από τις εκδόσεις Μεταίχμι. Την επόμενη άνοιξη θα κυκλοφορήσουν δύο ακόμη έργα της: «Το πάθος» και η «Ντροπή».

«Ήταν αναγκαίο για μένα να συνεχίσω να λέω “εγώ”»

Πώς γίνεται να στοχαζέσαι για τη ζωή χωρίς να κάνεις το ίδιο και για τη γραφή; Χωρίς να αναρωτιέσαι αν η γραφή ενισχύει ή διατράσσει τις αποδεκτές, εσωτερικευμένες αναπροσαρμογές υπέρθεων και πραγματών; Με τη σφοδρότητα και τη κλεψύτης, η εξεγερμένη γραφή δεν αντανακλάσε άραγε μια στάση εξουσιαζόμενου; Ο πολιτισμικά προνομιώδης αναγνώστης διατηρούσε την ίδια επιβλητική και αλαζονική στάση απέναντι σε κάποιον χαρακτήρα ενός βιβλίου όπως θα έκανε και στην πραγματική ζωή. Ετσι λοιπόν, στην αρχή, για να αποφυγώ αυτό το βλέμμα που, αν στρεφόταν στον πατέρα μου, του οποίου τη ζωή ήθελα να αφηγηθώ, θα ήταν αβάστακτο, καθώς και μια προδοσία –έτσι το ένιωθα–, υιοθέτησα, από το τέταρτο βιβλίο μου, μια γραφή ουδέτερη, αντικειμενική, «επιπέδη» υπό την έννοια ότι δεν περιελάμβανε μεταφορές ή αποτυπώματα συγκινήσεων.

Η σφοδρότητα δεν ήταν πια έκδηλη: προερχόταν από τα γεγονότα αυτά καθαυτά και όχι από τη γραφή. Η αναζήτηση λέξεων που περιγράφουν την πραγματικότητα και συνάμα το αίσθημα που προέκυψε ή πραγματικότητα, θα γινόταν –και παραμένει έως σήμερα– το οδικό ταξίδι μέλημά μου όταν γράφω, όπου κι αν είναι το θέμα.

Ήταν αναγκαίο για μένα να συνεχίσω να λέω «εγώ». Στη λογοτεχνική του χρήση, το πρώτο πρόσωπο –αυτό μέσω του οποίου, στις περισσότερες γλώσσες, υπάρχουν από τη στιγμή που μαθαίνουμε να μιλάμε ώσπου να πεθάνουμε– θεωρείται συνηθισμένο να μεταφράζεται ως «εγώ».

ραπέμει στον συγγραφέα και όχι ένα «εγώ» που παρουσιάζεται ως φανταστικό. Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι το «εγώ», προνόμιο μέχρι τότε των ευγενών που εξιστορούσαν υψηλόφωνα ανδραγαθήματα εν είδει Απομνημονευμάτων, ήταν για τη Γαλλία μια δημοκρατική κατάκτηση του 18ου αιώνα, η επιβεβαίωση της ισότητας των ανθρώπων και του

«Ένα βιβλίο μπορεί να αλλάξει την προσωπική ζωή, να συνθλίψει τη μοναχιά καταστάσεων οδυνηρών (...) Η αποκάλυψη του άφατου είναι πολιτική πράξη».

«Απονεμόντάς μου την υπέρτατη λογοτεχνική διάκριση, ένα λαμπρό φως τύλιγε ένα συγγραφικό έργο και μια προσωπική αναζήτηση που πραγματώθηκαν μες στη μοναξιά και την αμφιβολία. Κι αυτό το φως δεν με θαμνώνει. Δεν θεωρώ την απονομή του βραβείου Νομπελ μια προσωπική νίκη».

δικαιώματος να είναι υποκείμενα της ιστορίας τους, όπως το διεκδικεί ο Ζαν-Ζακ Ρουσό στο πρώτο προοίμιο των «Εξομολογήσεων»: «Κι αν μην αντιείναι κανείς ότι, όντας απλός άνθρωπος του λαού, δεν έχω να πω τίποτα που να αξίζει την προσοχή των αναγνωστών. [...] Όσο κι αν έζησα στην αφάνεια, εφόσον στοχαστικά περισσότερο και καλύτερα από τους βασιλιάδες, η ιστορία της ψυχής μου είναι πιο ενδιαφέρουσα από τη δική τους».

Δεν ήταν τούτη η περηφάνια του πλάβειου εκείνα που με κέντριζε (μολοντί...) αλλά η επιθυμία να χρησιμοποιώ το «εγώ» – μια μορφή αρεσκηνική και θηλυκή ταυτόχρονα – σαν ένα εργαλείο εξερεύνησης που συλλαμβάνει τις αισθήσεις: εκείνες που η μνήμη έχει θάψει, εκείνες που ο γύρω κόσμος μας προσφέρει αδιά-

συναίβαινε αυτό– μπορούν να διαβαστούν με τον ίδιο τρόπο εφόσον το «εγώ» του βιβλίου γίνεται, υπό μία έννοια, πρόδηλο, και το «εγώ» του αναγνώστη ή της αναγνώστριας καταφέρει να το κυριεύσει. Κι αυτό το Εγώ γίνεται εν ολίγοις υπερπροσωπικό. Ετσι αντιλαμβάνομαι τη δέσμευσή μου στη γραφή, μια δέσμευση που δεν συνίσταται στο να γράφω «για» μια κατηγορία αναγνώστη, αλλά στο να γράφω «από» την εμπειρία μου ως γυναίκα και μέτοκος της ίδιας μου της χώρας και από την ολοένα μεγαλύτερη μνήμη των χρόνων που διένυσσα, και από το παρόν, τον ακριβή κομισμό των λέξεων και λόγων των άλλων. Τούτη η δέσμευσή ως μια υπόθεση του εαυτού μου στη γραφή ενισχύεται από την πεποίθησή, που έγινε βεβαιότητα, ότι ένα βιβλίο μπορεί να

αλλάξει την προσωπική ζωή, να συνθλίψει τη μοναχιά καταστάσεων οδυνηρών και βαθιά θαιμένων, να μας κάνει να δούμε διαφορετικά τους εαυτούς μας. Η αποκάλυψη του άφατου είναι πολιτική πράξη.

Το βλέπουμε σήμερα με την εξέγερση εκείνων των γυναικών που βρήκαν τα λόγια για να διατράσουν την αρεσκηνική εξουσία και οι οποίες ξεσκάδαμε, όπως στο Ιράν, ενάντια στην πιο αρχαϊκή της μορφή. Κι όμως, γράφοντας σε μια δημοκρατική χώρα, εξακολουθώ εντούτοις ν' αναρωτιέμαι για τη θέση που κατέχουν οι γυναίκες στο λογοτεχνικό πεδίο. Δεν έχουν ακόμη αποκτήσει νομιμοποίηση ως «απαρχωμένοι» έργων γραπτού λόγου. Υπάρχουν άνδρες στον κόσμο, και στις δυτικές πνευματικές σφαίρες μάλλον, για τους οποίους βιβλία

γρομμένα από γυναικες απλούστατα δεν υπάρχουν: δεν τα παραθέτουν ποτέ. Η αναγνώριση του έργου μου από τη Σουηδική Ακαδημία είναι ένα νεύμα ελπίδας για όλες τις γυναίκες συγγραφείς.

Μέσα από την αποκάλυψη του κοινωνικά άφατου, αυτής της εξωτερικευσης των σχέσεων ταξικές ή/και φυλετικές, καθώς και έμφυλες, κυριαρχίες, που είναι αναπόσπαστο από εκείνους που βιώνουν άμεσα τον αντίκτυπό της, υπάρχει η δυνατότητα ατομικής αλλά και συλλογικής χειραφέτησης. Η αποκρυπτογράφηση του πραγματικού κόσμου απομυθώνοντάς τον από οράματα και αξίες που η γλώσσα, η οποιαδήποτε γλώσσα, κομίζει, σημαίνει τη διατήρηση της καθεστηκυίας τάξης του, την ανατροπή των ιεραρχιών του.

«Η λογοτεχνία υπήρξε ανέκαθεν ένας χώρος χειραφέτησης»

Δεν σκέφτω αυτή την πολιτική δράση της λογοτεχνικής γραφής, που υπόκειται στην αποδοχή της από την αναγνώστριά ή τον αναγνώστη, με τις θέσεις που αισθάνονται υποχρεωμένοι να υπερασπιστούν όσον αφορά γεγονότα, συγκρούσεις, ιδέες. Μεγάλοσα στην παγκόσμια μεταπολεμική γενιά, όπου ήταν αυτοτόνο πως οι συγγραφείς και οι διανοούμενοι τοποθετούνταν σε σχέση με τη γαλλική πολιτική και συμμετείχαν στους κοινωνικούς αγώνες. Σήμερα κανείς δεν μπορεί να πει κατά πόσον τα πράγματα θα είχαν αλλάξει άλλωστε χωρίς τον λόγο και τη στάση απέναντι των ανθρώπων. Στον σημερινό κόσμο, όπου η πολυπλοκότητα των παγών πληροφοριών, η ταχύτητα της εναλλαγής εικόνων εξοικειώνουν με μια μορφή αδιαφορίας, το να επικεντρωθείς στην τέχνη σου αποτελεί

«Στην Ευρώπη παρατηρείται η άνοδος μιας ιδεολογίας συντηρητισμού και απαγορεύσεων ακόμη και σε χώρες μέχρι τώρα δημοκρατικές».

περισσό. Στο μεταξύ όμως στην Ευρώπη παρατηρείται η άνοδος μιας ιδεολογίας συντηρητισμού και απαγορεύσεων –συγκλημμένων και από τη βιαιότητα ενός ιμπεριαλιστικού πολέμου που διεξάγει ο Ρώσος δικτάτορας– η οποία εξαπλώνεται και κερδίζει συνεχώς έδαφος σε χώρες μέχρι τώρα δημοκρατικές. Βασισμένη στον αποκλεισμό των ξένων και των μεταναστών, στην εγκατάλειψη των οικονομικά αδύναμων, στη

Η Ανί Ερνό με τον γιο της Ματβίτ σε παλαιότερες εποχές. Μαζί γύρισαν πέρουν την ταινία «The Super 8 Years».

διαρκή επιτήρηση του σώματος των γυναικών, αυτή η ιδεολογία επιβάλλει σε μένα –όπως και σε όλους εκείνους για τους οποίους η αξία μιας ανθρωπίνης ύπαρξης είναι παντού και πάντα η ίδια–

το καθήκον της υψίστης επαγρύπνησης.

Απονεμόντάς μου την υπέρτατη λογοτεχνική διάκριση, ένα λαμπρό φως τύλιγε ένα συγγραφικό έργο και μια προσωπική αναζήτηση

που πραγματώθηκαν μες στη μοναχιά και την αμφιβολία. Κι αυτό το φως δεν με θαμνώνει. Δεν θεωρώ την απονομή του βραβείου Νομπελ μια προσωπική νίκη. Δεν είναι μίτη από έπαρση μίτη από μετριοφροσύνη που το βλέπω, και τη μία έννοια, ως μια συλλογική νίκη. Μοιράζομαι την περηφάνια μου γι' αυτό μαζί με εκείνες και εκείνους που, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, επιθυμούν περισσότερη ελευθερία, ισότητα και αξιοπρέπεια για όλους τους ανθρώπους, ανεξαρτήτως βιολογικού και κοινωνικού φύλου, χρώματος δέρματος, κουλτούρας. Καθώς και με εκείνες και εκείνους που αναλογίζονται τις επερχόμενες γενιές, τη διάδοση μιας Γης την οποία η απλότητα των ολίγων καθιστά ολόένα λιγότερο κατοικήσιμο για όλους τους πληθυσμούς.

Ανατρέχοντας στην υπόσχεση

που έδωσα στα είκοσί μου, ότι θα πάρω εκδίκηση για τη ράτσα μου, δεν μπορώ να πω αν την εκπλήρωσα. Από αυτή την υπόσχεση, από τους προγόνους μου, γυναίκες και άνδρες που η σκληρή δουλειά τους οδήγησε νωρίς στον θάνατο, πήρα αρκετή δύναμη και οργή για να έχω την επιθυμία και τη φιλοδοξία να τους δώσω μια θέση στη λογοτεχνία, σε τούτο το σύνολο από διαφορετικές φωνές που, από πολύ νωρίς, με συνόδευσαν, επιτρέποντάς μου την πρόβλεψη σε άλλους κόσμους, σε άλλες σκέψεις, περιλαμβανομένης και της ιδέας να ξεγεληθώ ενάντια της και να θελήσω να την αλλάξω. Για να εγγράψω τη φωνή μου ως γυναίκα και ως κοινωνική ουσία σε αυτό που ανέκαθεν υπήρξε ένας χώρος χειραφέτησης, τη λογοτεχνία.

© LA FONDATION NOBEL 2022